

ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ УЧИТЕЛЯ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

м. Київ 2020

PE:ОСВІТА

ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ УЧИТЕЛЯ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

м. Київ 2020

Професійний стандарт учителя нового покоління

Авторський колектив:

Наталія Авшенюк, д-р. пед. наук

Ірена Андрощук, д-р. пед. наук

Лілія Гриневич, канд. пед. наук

Світлана Івашньова, канд. пед. наук

Олена Ліннік, д-р. пед. наук

Наталія Софій, канд. пед. наук

Це видання було розроблено за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у межах проєкту «Професійний стандарт вчителя нового покоління і кращі НУШ технології: у взаємодії між академічними спільнотами університетів і вчителями-практиками», що реалізувався Всеукраїнським фондом «Крок за кроком»

Публікацію присвячено питанням

УДК

ББК

ISBN

© Міжнародний Фонд «Відродження»

© Наталія Авшенюк, Ірена Андрощук, Олена Ліннік, Лілія Гриневич,
Світлана Івашньова, Наталія Софій

Зміст

Вступ

1. Основна мета професійної діяльності вчителя	1
2. Виміри професійного стандарту	2
3. Портрет учителя	3
3.1. Загальні компетентності	4
3.2. Професійні компетентності	5
4. Проєкт професійного стандарту вчителя Нової української школи	6
4.1. Опис трудових функцій, професійних компетентностей, знань, умінь, навичок	7
4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників	9

Вступ

«Якість освітньої системи не може бути кращою, ніж якість вчителів у цій системі» - цей промовистий висновок сформулював Андреас Шляйхер на основі вивчення досвіду багатьох країн.

Ключем до успіху освітніх реформ є, в першу чергу, учитель із сучасною професійною підготовкою і належним соціальним статусом.

З 2017 року в Україні впроваджується реформа «Нова українська школа», яка базується на формуванні в учнів цілої низки компетентностей, необхідних для успішної самореалізації і співпраці у сучасному суспільстві. Нові очікувані результати шкільного навчання вимагають нових компетентностей і від учителя.

З одного боку необхідно чітко визначити перелік таких компетентностей вчителя, а з іншого - держава має мотивувати вчителя до професійного розвитку через належну оплату праці і оновлену пропозицію підвищення кваліфікації.

Нові вимоги до вчителя викладені у професійному стандарті, що ухвалений Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства у грудні 2020 року.

Основою стандарту стали його структура, підходи до визначення компетентностей і їх складових, розроблених у проєкті «Професійний стандарт вчителя нового покоління і кращі НУШ технології: у взаємодії між академічними спільнотами університетів і вчителями-практиками», який реалізувався за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Над цим проєктом працювали д-р. пед. наук Наталія Авшенюк, д-р. пед. наук Ірена Андрощук, канд. пед. наук Лілія Гриневич, канд. пед. наук Світлана Івашньова, д-р. пед. наук Олена Ліннік, канд. пед. наук Наталія Софій.

Особливу вдячність висловлюємо д-ру пед.наук Наталії Морзе та експерту з цифрових навичок Міністерства цифрової трансформації Тетяні Нанаєвій за пропозиції щодо інформаційно-цифрової компетентності; канд.техн. наук Олександрю Елькіну та канд. філол. наук Олені Масалітіній – щодо емоційно-етичної компетентності; д-ру наук з держ. управління Олені Шиян – щодо здоров'язберезувальної компетентності.

Варіант проєкту професійного стандарту, запропонований нашою групою, був доопрацьований робочою групою і працівниками Міністерства освіти науки. На цьому етапі стандарт зазнав певних змін.

Запропонована нами структура залишилася, проте внесено зміни до частини формулювань, а найбільше правок зазнала частина щодо рівнів розвитку компетентностей за різними кваліфікаційними категоріями.

Висловлюємо подяки проекту «Навчаємося разом» за організацію плідних обговорень, Українському

інституту розвитку освіти за координацію розроблення професійного стандарту, державному експерту директорату шкільної освіти МОН, канд. юрид. наук Ніні Сторчак за подальшу детальну роботу над стандартом, а також усім науковцям, вчителям-практикам і зацікавленим, хто висловили свою думку і здійснили внесок у його поліпшення.

У цьому посібнику ми представляємо основні підходи до структури професійного стандарту вчителя, публікуємо його версію, розроблену нашою групою, та надаємо відповіді на найбільш поширені запитання, які виникали щодо стандарту. Пропонований професійний стандарт є розвивальним і пропонує шлях розвитку професійних компетентностей на відповідних щаблях кар'єри вчителя. Він описує **п'ять** сфер діяльності (трудових функцій) учителя. Кожна з них охоплює по **три** професійні компетентності. Тож їх запропоновано **15**.

А Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)

Б Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

В Участь в організації здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища

Г Управління освітнім процесом

Д Безперервний професійний розвиток

А1 Мовно-комунікативна компетентність
А2 Предметно-методична компетентність
А3 Інформаційно-цифрова компетентність

Б1 Психологічна компетентність
Б2 Емоційно-етична компетентність
Б3 Компетентність педагогічного партнерства

В1 Інклюзивна компетентність
В2 Здоров'язберезувальна компетентність
В3 Проєктувальна компетентність

Г1 Прогностична компетентність
Г2 Організаційна компетентність
Г3 Оцінювально-аналітична компетентність

Д1 Інноваційна компетентність
Д2 Здатність до навчання впродовж життя
Д3 Рефлексивна компетентність

Стандарт передбачає також **п'ять** наскрізних (загальних) компетентностей, які вчитель має формувати у своїх учнів, а отже повинен володіти ними і сам.

Проєкт професійного стандарту вчителя було обговорено під час Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Професійна діяльність сучасного педагога в умовах парадигмальних змін», яка проходила в Київському університеті імені Бориса Грінченка 25 листопада 2020 року.

Громадянська

Соціальна

Культурна

Лідерська

Підприємницька

З метою отримання зворотного зв'язку від педагогічних працівників щодо створеного професійного стандарту вчителя було проведено опитування в межах проекту «Навчаємося разом».

Так, згідно з ним, 81% респондентів зазначили, що професійний стандарт був зрозумілим для них, а 62% опитаних готові використовувати пропонований професійний стандарт вчителя у своїй професійній діяльності.

Професійний стандарт вчителя має стати підґрунтям для розробки і акредитації освітніх програм у закладах вищої освіти, для розробки курсів підвищення кваліфікації, для самооцінювання вчителя і планування власного професійного розвитку, для сертифікації (атестації) вчителя.

Важливо наголосити, що впроваджуватися новий професійний стандарт має поступово.

Закликаємо Міністерство освіти і науки врахувати таку послідовність упровадження нового професій-

ного стандарту вчителя у відповідному наказі. У першу чергу - в частині оновлення освітніх програм підготовки вчителів у закладах вищої освіти та підвищення кваліфікації закладів післядипломної освіти. Учителям ж треба створити можливості і дати час для професійного розвитку відповідно до нового стандарту. І лише не раніше як за три роки можна розпочати його використовувати з метою оцінювання професійного рівня учителя.

Цей професійний стандарт покликаний стати орієнтиром при підготовці та виборі тих курсів підвищення кваліфікації, які відповідають справжнім потребам педагогів, і стануть новими можливостями для професійного розвитку вчителя Нової української школи.

ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ вчителя Нової української школи

1. Основна мета професійної діяльності вчителя полягає в організації навчання, виховання та всебічного розвитку учнів, створенні умов для формування у них ключових компетентностей і світогляду можливостями для професійного розвитку вчителя Нової української школи

на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання.

Вчитель у співпраці з усіма учасниками освітнього процесу створює умови для розвитку здібностей учнів, формуванню у них навичок здорового й безпечного способу життя, дбає про їхнє фізичне і психічне здоров'я; формує усвідомлення необхідності дотримуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України; за допомогою бесід і особистого прикладу виховує повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства; розвиває в учнів прагнення до взаєморозуміння й протидії булінгу, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами.

Процеси навчання, виховання та розвитку учнів є наскрізними. Їх цілісність забезпечується наявністю у вчителя загальних і професійних компетентностей, необхідних для виконання всіх трудових функцій.

2. Виміри професійного стандарту

I. Професійна ідентичність учителя

Професійна ідентичність учителя характеризується через загальні компетентності та компетентності, що пов'язані з його особистісними та професійними якостями, знаннями, а також професійним зростанням (трудова функція А і Д).

II. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу описана через професійні компетентності, пов'язані з уміннями учителя взаємодіяти у різних ситуаціях професійної діяльності, встановлювати відносини педагогічного партнерства, управляти освітнім процесом (трудова функція Б, В, Г).

ПРОФЕСІЙНИЙ СТАНДАРТ учителя Нової української школи

3. Портрет учителя

Портрет учителя представлено **у вигляді цілісної рамки компетентностей**. У ній чітко описано загальні й професійні компетентності, якими має володіти вчитель Нової української школи,

у формулюваннях, «дружніх» до читача.

У Портреті вчителя стисло відбито зміст професійного стандарту вчителя Нової української школи

3.1 Загальні компетентності

5 загальних (наскрізних) компетентностей

Яким має бути вчитель?

Громадянська

відповідальний, свідомий, толерантний, цінує та поважає права та свободу інших людей

Соціальна

спілкується з учнями та батьками як з партнерами, знаходить спільну мову з усіма учасниками освітнього процесу, працює в команді

Культурна

цінує українську й інші культури, поважає представників інших культур; відчуває і виявляє національну культурну ідентичність; творчо самовиражається

Лідерська

примає ефективні рішення у професійній діяльності, відповідально ставиться до своїх обов'язків; мотивує колег та учнів до досягнення спільної мети

Підприємницька

генерує нові ідеї; розуміє проблемні ситуації, ефективно розв'язує їх; виявляє ініціативність та підприємливість

3.2. Професійні компетентності

Трудові функції	15 професійних компетентностей	Яким має бути вчитель?
А Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)	А1 Мовно-комунікативна компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Навчає учнів державною мовою• Грамотно говорить, вільно спілкується державною мовою• Навчає дітей спілкуватися державною мовою• Залучає дітей до спілкування, взаємодії, взаєморозуміння• Враховує культуру та мову учнів національних меншин (якщо працює з такими учнями)• Вільно говорить іноземною мовою, підтримує діалог, навчає цього учнів (для учителів іноземної мови)
	А2 Предметно-методична компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Має глибокі знання з навчального предмета, постійно їх удосконалює• Навчає учнів, формує у них компетентності та наскрізні вміння (м'які навички)• Добирає предметний зміст до навчальних занять• Інтегрує зміст різних освітніх галузей, види діяльності; розробляє та проводить інтегровані навчальні заняття• Застосовує сучасні технології (форми, методи та засоби навчання)• Зрозуміло пояснює навчальний матеріал• Розвиває в учнів критичне мислення• Оцінює навчальні досягнення учнів на засадах компетентнісного підходу• Виховує ціннісні ставлення в учнів

3.2. Професійні компетентності

Трудові функції	15 професійних компетентностей	Яким має бути вчитель?
А Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)	А3 Інформаційно-цифрова компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Використовує в роботі з комп'ютер, програмне забезпечення, інші цифрові пристрої• Критично оцінює інформацію, зберігає та захищає персональні дані• Використовує електронні ресурси для свого професійного розвитку• Використовує готові або створює власні електронні засоби навчання• Застосовує технології дистанційного та змішаного навчання• Дбає про безпеку учнів у мережі Інтернет• Дотримується вимог академічної доброчесності, захищає власні авторські права у мережі• Використовує електронні ресурси для оцінювання навчальних досягнень учнів
Б Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу	Б1 Психологічна компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Враховує вікові та індивідуальні особливості учнів• Розробляє (за потреби) індивідуальний навчальний план, індивідуальну програму розвитку учнів• Формує в учнів адекватну самооцінку• Мотивує учнів до навчальної діяльності, до пізнання• Організує комунікацію та взаємодію учнів, підтримує кожного в колективі

3.2. Професійні компетентності

Трудові функції	15 професійних компетентностей	Яким має бути вчитель?
Б Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу	Б2 Емоційно-етична компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Керує власними емоціями• Запобігає професійному вигоранню• Успішно долає стресові та конфліктні ситуації• Будує діалоги та полілоги з учнями, уміє слухати і чути• Поважає кожного, не допускає дискримінації• Відстоює свої права, навчає цього учнів• Залучає інших до прийняття спільних колективних рішень
	Б3 Компетентність педагогічного партнерства 	<ul style="list-style-type: none">• Встановлює партнерські відносини з учнями, їхніми батьками, колегами• Здійснює педагогічний супровід, може виконувати роль модератора, фасилітатора• Залучає батьків до співпраці, прийняття рішень щодо навчання їх дітей (у тому числі дітей з особливими освітніми потребами)• Співпрацює з профільними фахівцями щодо ефективного навчання дітей (у тому числі дітей з особливими освітніми потребами)

3.2. Професійні компетентності

Трудові функції	15 професійних компетентностей	Яким має бути вчитель?
В. Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища	В1. Інклюзивна компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Здійснює підтримку та навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах• Застосовує розумні пристосування та принципи універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі• Володіє технологіями інклюзивного навчання• Модифікує навчальний матеріал у відповідності до освітніх потреб учня
	В2. Здоров'язберезувальна компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Дотримується санітарно-гігієнічних норм в організації освітнього середовища• Протидіє проявам булінгу і дискримінації• Проводить профілактичні здоров'язберезувальні заходи• Створює умови для забезпечення фізичного, психічного та соціального здоров'я учнів• Організує безпечне та здорове дозвілля учнів• Формує в учнів навички безпечного та здорового способу життя• Надає домедичну допомогу (за потреби)
	В3. Проєктувальна компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Створює у класі простір для розвитку учнів• Створює затишок у класі• Проєктує зручне комфортне середовище навчання

3.2. Професійні компетентності

Трудові функції	15 професійних компетентностей	Яким має бути вчитель?
Г Управління освітнім процесом	Г1 Прогностична компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Ставить досяжні цілі• Прогнозує наслідки власних педагогічних дій• Адаптує (або створює) навчальні програми• Планує освітній процес на рік, семестр, урок
	Г2 Організаційна компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Організує навчальні заняття різних типів• Організує учнів на уроці та в позаурочній діяльності• Організує проєктну діяльність учнів• Застосовує різні форми організації учнів на навчальному занятті• Раціонально використовує час
	Г3 Оцінювально-аналітична компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Застосовує формувальне, поточне, підсумкове оцінювання• Адаптує критерії оцінювання для розуміння їх учнями, залучає учнів до розроблення критерії оцінювання• Справедливо та об'єктивно оцінює навчальні досягнення учнів• Оцінює індивідуальні навчальні досягнення, а не учнів• Порівнює досягнення учня з його попередніми досягненнями• Постійно отримує зворотний зв'язок від учнів щодо їх розуміння навчального матеріалу• Допомогає учню навчатися відповідно до власної траєкторії розвитку• Розвиває в учнів уміння здійснювати взаємо- і самооцінювання

3.2. Професійні компетентності

Трудові функції	15 професійних компетентностей	Яким має бути вчитель?
Д Безперервний професійний розвиток	Д1 Інноваційна компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Спостерігає, аналізує, формулює гіпотези, збирає дані, проводить експерименти, аналізує й інтерпретує результати• Слідкує за інноваціями, впроваджує їх у свою педагогічну діяльність• Ефективно працює з інформаційними джерелами• Розв'язує педагогічні проблеми, спираючись на власний досвід та педагогічні дослідження
	Д2 Здатність до навчання впродовж життя 	<ul style="list-style-type: none">• Вчиться протягом життя• Планує власний професійний розвиток• Обирає місце підвищення кваліфікації• Бере участь у професійних спільнотах, експертній діяльності• Надає методичну допомогу іншим учителям• Взаємодіє з іншими учителями на засадах партнерства
	Д3 Рефлексивна компетентність 	<ul style="list-style-type: none">• Оцінює власну професійну діяльність• Визначає шляхи удосконалення власної педагогічної діяльності

4. Проєкт професійного стандарту вчителя Нової української школи

4.1. Опис трудових функцій, професійних компетентностей, знань, умінь, навичок

Трудові функції	Професійні компетентності	Знання	Уміння та навички
А	<p>A1. Мовно-комунікативна компетентність</p> <p>A11. Здатність навчати учнів державною мовою</p>	<p>A1131. Норми та стилі української літературної мови, використання усного і писемного мовлення (в умовах очного, дистанційного і змішаного навчання) для духовного, культурного, національного і професійного самовияву</p> <p>A1132. Інтонаційні та позамовні (голос, міміка, жести, рухи, візуальні образи) засоби виразності мовлення з метою висловлення думок, почуттів і ставлень</p>	<p>A11У1. Спілкуватися усно та письмово державною мовою, дбати про збереження національно-культурної спадщини Українського народу, сприяти утвердженню української мови як державотворчого чинника розвитку української нації</p> <p>A11У2. Збагачувати мовлення учнів, вчити їх висловлювати власні думки, почуття і ставлення, сприяти розвитку їх мовної творчості.</p>
	<p>A12. Здатність навчати представників національних та етнічних меншин з урахуванням особливостей їх мовного середовища (за потреби)</p>	<p>A1231. Нормативно закріплені права на навчання мовою корінного народу чи національної меншини України.</p> <p>A1232. Особливості вивчення мови/навчання мовою, корінного народу або національної меншини України (у тому числі офіційних мов Європейського Союзу)</p> <p>A1233. Стратегії педагогічної діяльності щодо врахування особливостей мовного середовища закладу освіти</p>	<p>A12У1. Враховувати права представників національних меншин на навчання рідної мовою під час навчання предметів (інтегрованих курсів).</p> <p>A12У2. Використовувати мовний, мовленнєвий та культурний досвід учнів, які належать до корінних народів або національних меншин України, у процесі здобуття ними освіти</p>

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

A

A13. Здатність до спілкування іноземною мовою (за потреби)

A1331. Норми та стилі іноземної мови, що необхідні для спілкування

A13У1. Зрозуміло висловлювати свої думки, наміри, а також пояснювати свої дії в освітньому середовищі.

A13У2. Застосовувати комунікативні методики навчання (для вчителів іноземної мови)

A14. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативну компетентність учнів

A1431. Стратегії комунікації з учасниками освітнього процесу

A14У1. Формувати в учнів здатність до взаєморозуміння / міжособистісної взаємодії засобами активної і пасивної комунікації

A2. Предметно-методична компетентність

A21. Здатність до використання знань навчального предмета (інтегрованих курсів) в освітньому процесі

A22. Здатність до інтеграції знань навчальних предметів з різних освітніх галузей

A2131. Вимоги до результатів навчання за Державними стандартами початкової, базової і профільної середньої освіти та типовими освітніми програмами

A2132. Ґрунтовні знання навчального предмета та можливостей його інтеграції з іншими освітніми галузями

A2231. Методика навчання предметів (інтегрованих курсів) у межах відповідної освітньої галузі

A21У1. Визначати зміст навчального предмета та послідовність його викладання з урахуванням попередніх результатів навчання та Державних стандартів початкової, базової і профільної середньої освіти

A21У2. Формувати систему понять в учнів у межах освітньої галузі на основі сучасних наукових здобутків

A22У1. Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей під час підготовки та проведення навчальних занять

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

A

A23. Здатність визначати та застосовувати ефективні методики та технології навчання, виховання і розвитку учнів з урахуванням особливостей освітньої галузі (навчального предмета / інтегрованого курсу) й потреб учнів

A2331. Форми, методи та засоби навчання, виховання і розвитку різних вікових груп учнів засобами освітньої галузі (навчального предмета / інтегрованого курсу)

A2332 Технології навчання, виховання і розвитку засобами освітньої галузі (навчального предмета / інтегрованого курсу)

A2333. Зміст та особливості технологій і методик особистісно зорієнтованого, компетентнісного й інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів

A23У1. Добирати доцільні форми, методи та засоби навчання відповідно до визначених мети і завдань уроку та індивідуальних особливостей учнів

A23У2. Застосовувати інноваційні технології навчання предметів (інтегрованих курсів) освітньої галузі

A23У3. Впроваджувати технології й методики особистісно зорієнтованого, компетентнісного й інтегрованого навчання, виховання і розвитку учнів

A24. Здатність розвивати незалежне і самостійне критичне мислення учнів

A2431. Технології розвитку критичного мислення

A24У1. Застосовувати технології розвитку в учнів критичного мислення для розуміння себе, своїх цінностей та потреб; усвідомлення маніпуляцій

A24У2. Розвивати в учнів здатність протистояти інформаційному тиску; здатність до осмислення власних рішень та їх наслідків; навички рефлексії

A25. Здатність розвивати в учнів компетентності, що необхідні для їхньої соціалізації та навчання впродовж життя

A2531. Методики та технології розвитку компетентностей, що необхідні для соціалізації учнів та навчання впродовж життя

A25У1. Застосовувати в освітньому процесі методики та технології розвитку компетентностей, що необхідні для соціалізації учнів та навчання впродовж життя

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

A

A26. Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг навченості учнів

A2631. Методики здійснення моніторингу навченості учнів

A26У1. Застосовувати в освітньому процесі методики моніторингу навченості учнів з метою побудови та коригування їхньої індивідуальної освітньої траєкторії

A27. Здатність формувати та розвивати ціннісні ставлення в учнів

A2731. Система цінностей, підходи до формування ціннісних ставлень учнів

A27У1. Формувати ціннісні ставлення в учнів у процесі їхнього навчання, виховання і розвитку

A3. Інформаційно-цифрова компетентність

A31. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності

A3131. Вимоги до критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності

A3132. Цифрові середовища, професійні онлайн спільноти та електронні ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя

A3133. Принципи та правила дотримання академічної доброчесності; правові й етичні норми, авторські права, мережевий етикет у професійній діяльності

A31У1. Критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток учнів, на прийняття рішень

A31У2. Використовувати цифрові технології для ефективної організації співпраці учасників освітнього процесу, обміну педагогічним досвідом, спілкування з учнями та батьками

A31У3. Оцінювати рівень власної цифрової компетентності, виявляти прогалини, розробляти індивідуальну програму розвитку

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

A

A3. Інформаційно-цифрова компетентність

A31. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності

A32. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси

A3231. Класифікація електронних (цифрових) освітніх ресурсів; ознаки електронного (цифрового) освітнього середовища; призначення електронних (цифрових) освітніх ресурсів

A3232. Правила зміни, модифікації відкритих електронних (цифрових) освітніх ресурсів, створення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів та їх спільного використання

A3233. Підходи до захисту електронних (цифрових) освітніх ресурсів, механізм захисту власних авторських прав

A31У4. Використовувати відкриті цифрові освітні ресурси педагогічного й методичного спрямування для професійного розвитку і вдосконалення педагогічних практик, створювати та наповнювати власне е-портфоліо

A31У5. Дотримуватись принципу академічної доброчесності, правових і етичних норм під час використання цифрових ресурсів, здійснювати заходи щодо дотримання правил конфіденційності та захисту авторських прав

A32У1. Добирати цифрові освітні ресурси, оцінювати їх ефективність для досягнення навчальних цілей відповідно до умов навчання, вікових особливостей, рівня підготовки та потреб учнів

A32У2. Вміти модифікувати, редагувати, комбінувати існуючі освітні ресурси при наявності відповідного дозволу; створювати власноруч або спільно з іншими нові ресурси та навчально-методичні матеріали; впорядковувати та забезпечувати їх доступність для учнів, батьків та інших вчителів

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

A

A33. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі

A3331. Характеристики електронної школи; принципи електронного і дистанційного навчання; вимоги до цифрового робочого місця вчителя та учня

A3332. Цифрові технології та ресурси для моніторингу, формувального та підсумкового оцінювання; для організації самоконтролю та аналізу прогресу учнів у навчанні.

A3333. Структура електронного портфоліо; рубрикатори та електронні форми оцінювання, у тому числі рівнів сформованості компетентностей; принципи використання цифрових технологій у перевернутому і змішаному навчанні

A32У3. Дотримуватись принципу академічної доброчесності, правових і етичних норм під час використання цифрових ресурсів, здійснювати заходи щодо дотримання правил конфіденційності та захисту авторських прав

A33У1. Створювати безпечне цифрове середовище навчання та використовувати його для організації й управління освітнім процесом, електронного і дистанційного навчання учнів; зворотного зв'язку, групової взаємодії, спільного створення ресурсів

A33У2. Генерувати, аналізувати, інтерпретувати та узагальнювати дані у цифровому середовищі про активність і ефективність освітньої діяльності учнів; реалізовувати стратегії формувального оцінювання за допомогою цифрових сервісів; обирати, критично аналізувати доцільність цифрових інструментів оцінювання

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

Б

**Б1. Психологічна
компетентність**

Б11. Здатність
визначати і
враховувати в
освітньому процесі
вікові та інші
індивідуальні
особливості учнів

Б12. Здатність
формувати позитивну
самооцінку учнів

Б1131. Вікові особливості учнів

Б1132. Індивідуальні особливості учнів
(вік, здібності, інтереси, потреби,
мотивація, можливості, досвід тощо), їх
вплив на засвоєння навчального
матеріалу та успішну соціалізацію

Б1231. Основні види самооцінки учнів
(занижена, завищена, адекватна) та їх
прояви

Б1232. Основні умови формування
позитивної самооцінки учнів

Б1233. Основні стратегії, що сприяють
формуванню позитивної самооцінки
учнів

Б11У1. Враховувати вікові особливості
учнів в освітньому процесі для
забезпечення його ефективності

Б11У2. Враховувати вікові особливості
учнів під час добору змісту, методів,
засобів і форм навчання освітніх
галузей

Б11У3. Планувати та здійснювати
освітній процес із урахуванням
індивідуальних особливостей учнів

Б11У4. Складати для учнів
індивідуальну навчальну програму та
індивідуальний навчальний план (за
потреби), іншим чином сприяти
формуванню індивідуальної освітньої
траєкторії учнів

Б12У1. Визначати прояви завищеної чи
заниженої самооцінки учнів з метою її
коригування

Б12У2. Створювати умови формування
позитивної самооцінки учнів

Б12У3. Використовувати основні
стратегії роботи з учнями, що сприяють
формуванню їхньої позитивної
самооцінки

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

Б

Б13. Здатність формувати мотивацію та організувати пізнавальну діяльність учнів

Б14. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною

Б2. Емоційно-етична компетентність

Б21. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами

Б1331. Види пізнавальної діяльності учнів

Б1332. Основні умови формування мотивації учнів до навчання

Б1431. Основні стратегії, спрямовані на посилення взаємодії учнів (створення правил класу, кооперативні форми навчання, проєктний підхід тощо)

Б2131. Різновиди та інтенсивність почуттів та емоцій, причини їх появи

Б2132. Сучасні форми, методи, технології та засоби навчання, що сприяють розвитку власної уваги, саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями, порозумінню

Б13У1. Застосовувати методи роботи, навчальні матеріали та завдання для розвитку пізнавальної діяльності учнів

Б13У2. Створювати умови формування мотивації учнів до навчання

Б14У1. Використовувати стратегії, що заохочують учнів до ефективної взаємодії

Б21У1. Усвідомлювати і конструктивно реагувати на вияви емоцій, скеровувати та підтримувати увагу в процесі педагогічної діяльності

Б21У2. Володіти способами самозбереження психічного здоров'я, управління власними емоціями

Б21У3. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню

Б21У4. Застосовувати в освітньому процесі практики концентрації уваги, усвідомленого емоційного реагування (обирати та реалізувати доцільну емоційну реакцію, залежно від комунікативної ситуації), застосовувати стратегії поведінки та ставлення, які сприяють благополуччю у тривалій перспективі

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

Б

Б22. Здатність до діалогічної взаємодії з учнями та їхніми батьками

Б2231. Методи ведення діалогу та полілогу, усвідомленого та емпатичного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; культури діалогу

Б22У1. Організувати діалог і полілог з учнями, іншими учасниками освітнього процесу та представниками громади, поважаючи права людини й суспільні цінності
Б22У2. Застосовувати в обговореннях освітніх, соціальних і життєвих проблем методики усвідомленого й емпатичного слухання та ненасильницької комунікації
Б22У3. Застосовувати в освітньому процесі практики критичного мислення, розуміння емоцій інших людей

Б23. Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі

Б2331. Розмаїття та унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми, стратегії попередження, подолання і трансформації конфліктів
Б2332. Зміст основних актів міжнародного та національного законодавства щодо прав людини і дитини, цілей сталого розвитку

Б23У1. Спілкуватися, враховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, переваги і/чи обмеження окремих груп чи осіб, принципи недискримінації та поваги до відмінностей, виявляючи розуміння й співпереживання; сприяти примиренню в контексті глобальних цілей сталого розвитку
Б23У2. Застосовувати основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав і свобод, а також щодо відстоювання прав і свобод учнів та інших учасників освітнього процесу
Б23У3. Використовувати в освітньому процесі завдання та показники сталого розвитку локальних і глобальних спільнот, розкривати потенціал для креативних колективних рішень щодо подолання проблем, які впливають на місцеву громаду, глобальну спільноту

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

Б

Б3. Компетентність педагогічного партнерства

Б31.Здатність до спілкування з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки учнів

Б32.Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства

Б3131. Основні форми, засоби і стратегії спілкування

Б3132. Основні техніки спілкування з дорослими

Б3231. Основні форми та засоби визначення запитів та очікувань батьків

Б3232. Основні форми конструктивної взаємодії з батьками в інтересах учнів

Б31У1. Використовувати різні форми, засоби й стратегії комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки учнів у освітньому процесі

Б31У2. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими

Б32У1. Визначати і враховувати запити і очікування батьків щодо навчання своїх дітей та участі в освітньому процесі

Б32У2. Залучати батьків до участі в освітньому процесі, а також до прийняття рішень, що стосуються навчання, виховання і розвитку учнів

Б32У3. Співпрацювати з батьками як членами команди психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

Б

Б33. Здатність працювати в команді з профільними фахівцями, асистентами вчителя та/або дитини для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами

Б3331. Основні принципи командної взаємодії

Б3332. Основні завдання членів команди психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами

Б33У1. Організувати співпрацю з профільними фахівцями на основі принципів командної взаємодії

Б33У2. Співпрацювати з профільними фахівцями у процесі розроблення та реалізації індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану для осіб з особливими освітніми потребами (за потреби)

В

**В1. Інклюзивна
компетентність**

В11. Здатність розбудувати інклюзивне освітнє середовище

В1131. Складові інклюзивного навчання та їхні характеристики (інклюзивна культура, інклюзивна політика, інклюзивна практика)

В1132. Принципи та стратегії універсального дизайну в сфері освіти та розумного пристосування

В11У1. Використовувати складові інклюзивного навчання для забезпечення інклюзивного освітнього середовища

В11У2. Застосовувати принципи та стратегії універсального дизайну в сфері освіти та розумного пристосування для забезпечення доступності освітнього середовища (фізичної, інформаційної, предметної, інтелектуальної тощо)

В12. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами

В1231. Особливості роботи з учнями з особливими освітніми потребами

В1232. Принципи, форми та методи ефективної підтримки осіб з особливими освітніми потребами

В12У1. Забезпечувати педагогічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами

В12У2. Здійснювати необхідні адаптації/модифікації в освітньому процесі відповідно до особливих освітніх потреб учнів

В

В13. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей й та інтересів

В2. Здоров'язбережувальна компетентність

В21. Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу

В1233. Види адаптацій/модифікацій в освітньому процесі, зумовлених особливими освітніми потребами учнів

В1331. Принципи особистісно зорієнтованого підходу; технології індивідуального й диференційованого навчання

В1332. Виявлення здібностей, інтересів, реальних навчальних можливостей учнів

В1333. Середовище як чинник розвитку особистості учнів

В2131. Ознаки здоров'язбережувального та безпечного освітнього середовища

В2132. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії й гігієни

В13У1. Організувати процеси навчання виховання і розвитку учнів з урахуванням їхніх потреб, здібностей і реальних навчальних можливостей

В13У2. Використовувати в роботі з учнями матеріали, пристрої та обладнання (за потреби) для задоволення їхніх індивідуальних потреб у навчанні, особистісному та фізичному розвитку

В13У3. Організувати освітній простір безпечно та з урахуванням особливостей, потреб і можливостей учнів

В21У1. Організувати освітній простір з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, протипожежної безпеки, санітарних правил і норм у закладах освіти

В21У2. Прогнозувати можливі зміни стану здоров'я учнів залежно від створених умов

В

B22. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни

B23. Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного способів життя

B24. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності

B2231. Засади профілактично-просвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни
B2232. Особливості профілактики інфекційних і неінфекційних захворювань, запобігання поширенню серед учнів звичок, небезпечних для їх здоров'я
B2233. Засади збереження психічного здоров'я в освітньому середовищі

B2331. Вплив освітнього процесу на спосіб життя і здоров'я учнів
B2332. Методики і технології формування культури здорового та безпечного способів життя учнів

B2431. Взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточенням
B2432. Характерні ознаки здорового способу життя
B2433. Вплив професійної діяльності на здоров'я
B2434. Прийоми збереження особистого здоров'я у професійній діяльності

B22У1. Проводити профілактичні заходи, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я учнів
B22У2. Забезпечувати дотримання учнями вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни
B22У3. Створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу

B23У1. Використовувати методики, що зменшують вплив «шкільного стресу» на здоров'я учнів
B23У2. Планувати освітній процес з урахуванням принципів здорового способу життя
B23У3. Використовувати методики організації активного і безпечного дозвілля учнів
B23У4. Формувати в учнів корисні звички здорового способу життя

B24У1. Дотримуватись у професійній діяльності санітарних правил і норм
B24У2. Здійснювати профілактичні заходи із збереження особистого фізичного та психічного здоров'я під час професійної діяльності
B24У3. Використовувати методики зміцнення здоров'я та запобігання захворюванням

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

В

В25. Здатність надавати учням домедичну допомогу

В2531. Зовнішні ознаки погіршення фізичного стану учнів
В2532. Правила надання домедичної допомоги учням

В25У1. Надавати домедичну допомогу учням

В26. Здатність до запобігання і протидії булінгу, різним проявам насильства

В2631. Види й прояви булінгу, насильства
В2632. Нормативні вимоги щодо запобігання та протидії булінгу, іншим проявам насильства

В26У1. Вживати заходів щодо запобігання і протидії булінгу та різним проявам насильства серед учнів й інших учасників освітнього процесу

В3. Проєктувальна компетентність

В31. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів

В3131. Вимоги до змістового наповнення освітнього середовища
В3132. Перелік обладнання, необхідного для забезпечення викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів), їх інтеграції

В31У1. Розміщувати та використовувати дидактичні матеріали та обладнання в навчальному приміщенні з урахуванням їх актуальності, доцільності, функційності, естетичної привабливості, а також індивідуальних освітніх потреб учнів
В31У2. Використовувати фізичний, інформаційний простори навчальних та інших приміщень закладу освіти як освітній ресурс
В31У3. Проєктувати освітні осередки в навчальному приміщенні (на території закладу освіти) спільно з учнями, зважаючи на їхні вікові особливості, інтереси й потреби

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

**Г1. Прогностична
компетентність**

Г11. Здатність прог-
нозувати результати
освітнього процесу

Г1131. Методики педагогічного
прогнозування

Г11У1. Формулювати цілі освітнього
процесу на основі прогностичних методів
планування

Г12. Здатність пла-
нувати освітній про-
цес

Г1231. Види й етапи планування
освітнього процесу
Г1232. Модельні навчальні програми
як основа для розроблення власних
навчальних програм

Г12У1. Здійснювати різні види планування
освітнього процесу на різних його етапах
залежно від мети, індивідуальних
особливостей учнів, особливостей
діяльності закладу освіти
Г12У2. Планувати навчальні заняття на
основі модельних навчальних програм
Г12У3. Розробляти власні навчальні
програми на основі модельних навчаль-
них програм (за потреби)

**Г2. Організаційна
компетентність**

Г21. Здатність органі-
зувати процес
навчання, виховання
і розвитку учнів

Г2131. Вимоги законодавства щодо
організації освітнього процесу

Г21У1. Організувати освітній процес
відповідно до вимог законодавства

Г22. Здатність органі-
зувати різні види і
форми навчальної та
пізнавальної діяль-
ності учнів

Г2231. Форми організації освітнього
процесу, види і форми навчальної та
пізнавальної діяльності учнів

Г22У1. Організувати навчальні заняття
різних типів, позанавчальну діяльність
учнів з метою розвитку їхніх
компетентностей

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

Г

Г3. Оцінювально-аналітична компетентність

Г31. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання учнів

Г32. Здатність аналізувати результати навчання учнів

Г3131. Види оцінювання результатів навчання учнів (формувальне, поточне, підсумкове тощо)

Г3132. Форми оцінювання (усна, письмова, цифрова, графічна, практична)

Г3133. Методики здійснення формувального, поточного, підсумкового оцінювання

Г3134. Способи фіксації результатів педагогічних спостережень

Г3135. Критерії та рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів

Г3136. Етичні принципи та вимоги законодавства щодо академічної доброчесності під час оцінювання результатів навчання учнів, механізми її забезпечення

Г3231. Методи і прийоми здійснення аналізу та рефлексії навчальної діяльності учнів та її результативності

Г22У2. Застосовувати різні види і форми навчально-пізнавальної діяльності учнів

Г22У3. Раціонально використовувати навчальний час

Г31У1. Застосовувати різні види формувального, поточного та підсумкового оцінювання результатів навчання учнів

Г31У2. Дотримуватися визначених законодавством критеріїв оцінювання результатів навчання учнів

Г31У3. Розробляти спільно з учнями критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності

Г31У4. Встановлювати та фіксувати результати навчання учнів, на їхній основі визначати індивідуальну освітню траєкторію (за потреби)

Г31У5. Дотримуватися етичних принципів і правил щодо академічної доброчесності під час оцінювання результатів навчання учнів

Г31У6. Забезпечувати дотримання учнями етичних принципів і правил щодо академічної доброчесності

Г32У1. Розвивати в учнів уміння здійснювати самомотивацію до навчання, аналіз, рефлексію навчальної діяльності

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

Г

Г32У2. Забезпечувати постійний зворотний зв'язок з учнями щодо сприйняття і розуміння ними навчального матеріалу

Г33. Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів

Г3331. Методи та прийоми, методики і технології здійснення самооцінювання та взаємооцінювання учнями результатів їхнього навчання

Г33У1. Розвивати в учнів уміння здійснювати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання

Д

Д1. Інноваційна компетентність

Д11. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі

Д1131. Наукові методи, рівні та форми пізнання

Д11У1. Застосовувати наукові методи пізнання, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати й тлумачити результати, створювати моделі та визначати їхню дієвість

Д12. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності

Д1231. Освітні інновації, їхні характеристики
Д1232. Особливості організації інноваційної педагогічної діяльності

Д12У1. Аналізувати інформацію щодо освітніх інновацій, умов їхнього впровадження
Д12У2. Інтегрувати інновації у власну методичну систему, адаптувати їх до різних умов освітнього процесу та сучасних вимог до педагогічної діяльності з урахуванням особливостей діяльності закладу освіти, індивідуальних потреб учнів

Трудові
функції

Професійні
компетентності

Знання

Уміння та навички

Д

Д13. Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності

Д1331. Методи виявлення проблем у педагогічній діяльності, визначення характеру та причин їх появи
Д1332. Методи роботи з різними джерелами інформації з метою розв'язання проблем і запобігання їм

Д13У1. Аналізувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності і запобігання їм, визначати наслідки реалізації альтернативних підходів
Д13У2. Визначати якість інформаційних джерел; збирати, систематизувати та використовувати інформацію, що є важливою для розв'язання проблем і запобігання їм

Д2. Здатність до навчання впродовж життя

Д21. Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя

Д2131. Особливості організації різних форм і видів професійного розвитку вчителів (інтернатури, курсів навчання за освітньою програмою, тренінгів, вебінарів, супервізії, інтервізії тощо)
Д2132. Умови професійного розвитку вчителів
Д2133. Напрями діяльності професійних спільнот і асоціацій вчителів

Д21У1. Аналізувати можливості особистого професійного розвитку з урахуванням умов педагогічної діяльності, індивідуальних професійних потреб
Д21У2. Аналізувати пропозиції щодо професійного розвитку вчителя, визначати їх якість
Д21У3. Визначати оптимальні зміст та форми професійного розвитку, критерії результативності власного навчання
Д21У4. Планувати професійний розвиток для досягнення його стратегічних і операційних цілей
Д21У5. Визначати ефективні форми взаємодії з професійними спільнотами та асоціаціями вчителів
Д21У6. Активно долучатися до діяльності професійних спільнот та асоціацій вчителів

Д

Д22. Здатність взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії, інтервізії тощо)

Д2231. Особливості організації різних форм професійної підтримки та допомоги вчителям (наставництво, супервізія, інтервізія тощо)

Д22У1. Застосовувати методики визначення професійних потреб вчителя, визначення форм і ресурсів його професійного розвитку

Д22У2. Надавати методичну підтримку іншим вчителям в управлінні освітнім процесом, набутті (вдосконаленні) ними педагогічної майстерності, самооцінюванні професійної діяльності

Д22У3. Взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства і підтримки

Д3. Рефлексивна компетентність

Д31. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби

Д3131. Механізм моніторингу професійної діяльності вчителя

Д3132. Загальні та професійні компетентності вчителя

Д3133. Вимоги до професійної діяльності вчителя з урахуванням змін в освітній політиці, стандартах освіти

Д3134. Особливості діяльності закладу освіти, учнівського колективу

Д31У1. Здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності відповідно до встановлених критеріїв оцінювання

Д31У2. Визначати відповідність власних загальних і професійних компетентностей чинним вимогам

Д31У3. Здійснювати моніторинг освітніх запитів і потреб у розвитку професійної майстерності педагогічних працівників

Д31У4. Ураховувати зміни в системі освіти, її законодавчому забезпеченні, в діяльності закладу освіти, учнівського колективу тощо під час планування професійного розвитку

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Кваліфікаційні категорії педагогічних працівників

Професійна
компетеність

Спеціаліст

Спеціаліст
другої категорії

Спеціаліст
першої категорії

Спеціаліст
вищої категорії

A1. Мовно-комунікативна компетентність

A11. Здатність навчати учнів державною мовою

Здійснює професійну усну і письмову комунікацію українською мовою в умовах очного, дистанційного, змішаного навчання

Спілкується у професійному колі на професійні теми українською мовою, аргументовано висловлює думки у процесі духовного, культурного і професійного самовираження

Вільно спілкується на професійну тематику, використовуючи сучасну термінологію та систему понять; влучно застосовує інтонаційні й позамовні засоби виразності мовлення

Застосовує власний стиль професійного спілкування з колегами та учнями; розвиває навички формування індивідуального стилю мовлення у колег та учнів, плекаючи національну спадщину українського народу

Вичерпно та чітко відповідає на запитання учнів про різні аспекти навчального матеріалу

A12. Здатність навчати представників національних меншин з урахуванням особливостей їх мовного середовища (за потреби)

Розробляє навчальні матеріали та викладає навчальні предмети (інтегровані курси) з урахуванням особливостей мовного і культурного досвіду учнів, які належать до корінних народів або національних меншин України (у тому числі таких, що здобувають освіту офіційними мовами Європейського Союзу)

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

A1. Мовно-комунікативна компетентність

A13. Здатність до спілкування іноземною мовою (за потреби)

Учитель, який не викладає іноземну мову: розуміє одну з іноземних мов, за потреби підтримує діалог, відповідає на запитання у простих комунікаційних ситуаціях
Учитель іноземної мови має рівень B2/C1 відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти; застосовує ефективні підходи і стратегії розвитку комунікативних умінь учнів з іноземної мови

A14. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативну компетентність в учнів запитання у простих комунікаційних ситуаціях

Навчає доступною для учнів мовою; слугує зразком для учнів у процесі зв'язного мовлення та письмовому оформленні завдань

Застосовує прийоми збагачення усного й писемного мовлення учнів, відповідно до конкретної теми чи певного мовного рівня

Майстерно використовує мовні засоби для пояснення учням матеріалу, постановки проблемних питань, відповідей на питання

Застосовує мову та мовні засоби як інструмент мотивації та натхнення учнів до пізнання

A2. Предметно-методична компетентність

A21. Здатність до використання знань навчального предмета (інтегрованих курсів) в освітньому процесі

Знає нормативні вимоги до забезпечення здобуття учнями повної загальної середньої освіти (Державні стандарти, модельні навчальні програми, базовий навчальний план, типовий навчальний план, робочий навчальний план закладу освіти тощо)

Демонструє академічні знання предмета (галузі знань) та володіння методиками навчання учнів

Володіє поглибленими знаннями з предмета, оперує інформацією про основні напрями розвитку відповідної наукової галузі

Володіє термінологічною базою з навчального предмета (галузі знань), відповідно до вимог Державного стандарту, та методами формування складних понять в учнів

Аналізує результативність застосування різних методів формування складних понять в учнів, способи використання довідкових матеріалів в освітньому процесі з урахуванням рівня знань і умінь учнів

Здійснює результативну підготовку учнів до самостійного аналізу складних понять і термінів, самостійної пошукової діяльності та роботи із довідковими матеріалами

Консультує інших учителів щодо застосування різних методів формування складних понять в учнів, навичок самостійної пошукової діяльності

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

A2. Предметно-методична компетентність

A21. Здатність до використання знань навчального предмета (інтегрованих курсів) в освітньому процесі	Добирає дидактичні матеріали для вивчення учнями окремих тем/ розділів програми	Визначає можливі труднощі у навчальній діяльності окремого учня/групи учнів	Застосовує систему підтримки для попередження можливих труднощів у навчальній діяльності окремого учня/групи учнів	Консультує та оцінює ефективність і доцільність застосування колегами різних методів попередження можливих труднощів у навчальній діяльності окремого учня/групи учнів
A22. Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей	Використовує міжпредметні зв'язки у викладанні навчальних предметів (інтегрованих курсів)	Застосовує різні види інтеграції під час підготовки до проведення навчальних занять	Застосовує вертикальну та горизонтальну інтеграції знань та видів діяльності під час викладання навчального предмету (інтегрованого курсу) з урахуванням принципу доцільності	Інтегрує знання та види діяльності під час навчання для розкриття зв'язків між об'єктами та явищами, встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Консультує інших учителів щодо використання різних видів інтеграції у викладанні навчальних предметів (інтегрованих курсів)
A23. Здатність визначати та застосовувати ефективні методики та технології навчання, виховання і розвитку учнів з урахуванням особливостей освітньої галузі (навчального предмета / інтегрованого курсу) й потреб учнів	Добирає доцільні форми й методи навчання, виховання і розвитку учнів засобами освітньої галузі (навчального предмета / інтегрованого курсу) відповідно до визначених теми, мети і завдань уроку	Порівнює ефективність різних форм, методів та технологій навчання, виховання і розвитку засобами освітньої галузі (навчального предмета / інтегрованого курсу) учнів з різними освітніми потребами	Застосовує особисту методичну систему навчання, виховання і розвитку засобами освітньої галузі (навчального предмета / інтегрованого курсу) з урахуванням умов професійної діяльності та індивідуальних особливостей учнів	Надає консультативну підтримку та методичні роз'яснення колегам щодо застосування власного досвіду використання ефективних методик в інших умовах з урахуванням особливостей освітньої галузі (навчального предмета / інтегрованого курсу) та індивідуальних особливостей учнів

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

A2. Предметно-методична компетентність

A24. Здатність розвивати незалежне і самостійне критичне мислення учнів

Застосовує технології критичного мислення для розуміння себе, своїх цінностей та потреб; усвідомлення маніпуляції; демонструє здатність до осмислення власних рішень та їх наслідків, рефлексію

Застосовує елементи технологій, спрямованих на розвиток в учнів розуміння себе, своїх цінностей та потреб; усвідомлення маніпуляції; розвиває здатність протистояти інформаційному тиску; здатність до осмислення власних рішень та їх наслідків, рефлексію

Застосовує власну методичну систему щодо особливостей розвитку незалежного і самостійного критичного мислення учнів

Консультує інших учителів та оцінює ефективність і результативність застосування ними методів, засобів та прийомів розвитку критичного мислення учнів з урахуванням їхніх вікових особливостей

A25. Здатність розвивати в учнів компетентності, що необхідні для їхньої соціалізації та навчання впродовж життя

Володіє методиками формування і розвитку ціннісних життєвих компетентностей, зокрема таких, що сприяють навчанню впродовж життя, засобами навчального предмета (освітньої галузі)

Застосовує індивідуальні підходи до формування і розвитку ціннісних життєвих компетентностей засобами навчального предмета (освітньої галузі)

Формує і розвиває ціннісні життєві компетентності, що спрямовані на соціалізацію учнів та навчання впродовж життя

Надає консультативну допомогу і підтримку колегам із застосування методик формування і розвитку ціннісних життєвих компетентностей засобами навчального предмета (освітньої галузі)

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

A2. Предметно-методична компетентність

A26. Здатність здійснювати моніторинг навченості учнів

Застосовує визначені наперед методики моніторингу навченості учнів, коригує індивідуальні освітні траєкторії учнів з урахуванням отриманих результатів

Застосовує різні методики моніторингу навченості учнів, порівнює результати та вносить пропозиції щодо оновлення інструментів моніторингу

Обирає інструментарій для проведення моніторингу відповідно до поставленої мети

Оцінює ефективність та доцільність застосування різних інструментів моніторингу рівня навченості учнів, консультує колег щодо їх застосування

A27. Здатність до формування та розвитку ціннісних ставлень в учнів

Володіє методиками формування і розвитку ціннісних ставлень в учнів

Застосовує індивідуальні підходи до формування і розвитку ціннісних ставлень в учнів

Опрацьовує власну методику формування та розвитку ціннісних ставлень в учнів

Надає консультативну допомогу і методичну підтримку іншим вчителям щодо застосування методик формування та розвитку ціннісних ставлень в учнів

A3. Інформаційно-цифрова компетентність

A31. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності

Здійснює пошук та збереження даних стандартних типів; використовує базові складові комп'ютера та програмне забезпечення для опрацювання основних типів даних (текстів, презентацій); використовує сервіси інтернету для пошуку інформації;

Здійснює пошук, збереження, впорядкування та подання даних стандартних типів; використовує базове програмне забезпечення для опрацювання основних типів даних (текстів, графіки, електронних таблиць);

Здійснює пошук, збереження, упорядкування, систематизацію та перетворення даних різних типів; впевнено використовує базове програмне забезпечення для опрацювання основних типів даних (текстів, графіки, електронних таблиць, аудіо та відео);

Здійснює пошук, збереження, упорядкування, систематизацію, конвертацію, аналіз та подання даних різних типів; встановлює, налаштовує та видаляє програмне забезпечення для опрацювання різних типів даних;

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

А3. Інформаційно-цифрова компетентність

- усвідомлює ризики і відповідальність роботи та спілкування в інтернеті, вміє захистити власні персональні дані; усвідомлює як розпізнати пропаганду та маніпуляційні технології в інтернеті;
- використовує цифрові технології для професійного спілкування; вміє знаходити інформацію про кращий педагогічний досвід в інтернеті (за потреби); періодично використовує відкриті цифрові освітні ресурси педагогічного, методичного спрямування для власного професійного розвитку;
- знає принципи академічної доброчесності, дотримується авторських прав під час використання та поширення освітніх цифрових ресурсів

використовує сервіси інтернету для пошуку та обміну інформацією, для спілкування в інтернеті;

- уникає небезпек в цифровому просторі; відповідально ставиться до власних персональних даних, розуміє можливість незворотності своїх дій; використовує цифрові сервіси для розпізнавання пропаганди та маніпуляційних технік; перевіряє достовірність даних;
- експериментує, використовуючи цифрові технології для професійного спілкування з колегами та учнями; аналізує які цифрові сервіси краще підходять для різних цілей і форм професійного спілкування;
- експериментує під час використання відкритих цифрових освітніх ресурсів

активно використовує сервіси інтернету;

- уміє виявляти та блокувати загрози несанкціонованого доступу до даних; активно використовує цифрові сервіси та технології для розпізнавання пропаганди, протидії маніпуляційним технологіям, перевіряє надійність джерел і достовірність даних;
- упевнено використовує цифрові технології для ефективного спілкування та співпраці учасників освітнього процесу, для обміну кращим педагогічним досвідом; критично оцінює та ефективно використовує відкриті цифрові освітні ресурси педагогічного й методичного спрямування для професійного розвитку; систематично

використовує сервіси інтернету, в тому числі хмарні, для обміну інформацією та спільного використання ресурсів; визначає, підключає, налаштовує та використовує сучасні складові комп'ютера;

- забезпечує конфіденційність персональних даних і особисту безпеку в цифровому суспільстві; навчає колег критично оцінювати інформацію в інтернеті; здійснювати захист пристроїв, комунікаційних мереж та баз даних;
- творчо використовує цифрові технології для спілкування з учнями, батьками, організації співпраці учасників освітнього процесу, обміну власним педагогічним досвідом; веде власні

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

А3. Інформаційно-цифрова компетентність

педагогічного, методичного спрямування для власного професійного розвитку, вміє добирати кращі з наявних; періодично бере участь в онлайн тренінгах; є учасником професійних онлайн спільнот;

- дотримується принципу академічної доброчесності, завжди дотримується правил збереження авторських прав, вміє захищати свої авторські права

навчається на дистанційних курсах;

- дотримується принципу академічної доброчесності, правових і етичних норм під час використання цифрових ресурсів, завжди дотримується правил захисту авторських прав у цифровому середовищі

професійні блоги, канали, сторінки в професійних соцмережах тощо;

- системно та творчо використовує відкриті цифрові освітні ресурси педагогічного, методичного спрямування для професійного розвитку розвитку, самостійно створює власні цифрові методичні матеріали, он-лайн курси та тренінги для професійного розвитку учасників освітнього процесу;
- виявляє активну позицію щодо порушень принципу академічної доброчесності, правових і етичних норм у цифровому медіапросторі; навчає інших правилам захисту авторських прав

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

А3. Інформаційно-цифрова компетентність

А32. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати нові електронні (цифрові) освітні ресурси

Вміє добирати цифрові освітні ресурси за певними критеріями, накопичувати їх на персональному комп'ютері; за наявності відповідного дозволу вміє вносити зміни та редагувати наявні цифрові освітні ресурси; починає створювати власні цифрові ресурси

Добирає цифрові ресурси, вміє оцінити їх ефективність; зберігає цифрові ресурси на комп'ютері та на зовнішніх накопичувачах даних, впорядковує їх; за наявності відповідного дозволу редагує та

- вдосконалює існуючі цифрові освітні ресурси згідно з навчальними потребами учнів;
- створює власноруч або спільно з іншими нові цифрові освітні ресурси;
- захищає їх; надає доступ учням до навчальних матеріалів

Добирає цифрові освітні ресурси, критично оцінює їх ефективність та доцільність; накопичує, впорядковує, каталогізує їх, зокрема у хмарних сховищах;

- за наявності відповідного дозволу модифікує, комбінує, вдосконалює наявні цифрові освітні ресурси, вносить зміни згідно з навчальними потребами кожного класу;
- створює власноруч нові цифрові ресурси, надає доступ до них учням; захищає власні цифрові ресурси від несанкціонованого доступу

Професійно добирає цифрові освітні ресурси, накопичує їх, впорядковує, каталогізує, архівує, оптимізує;

- модифікує, комбінує, змінює цифрові освітні ресурси відповідно до особливих освітніх потреб та індивідуальних навчальних траєкторій учнів; вміє запросити дозвіл в авторів на використання цифрових ресурсів (за потреби);
- створює нові цифрові освітні ресурси, розміщує їх у цифровому освітньому середовищі ЗЗСО або в хмарних сховищах, забезпечує рівний доступ до них для учнів, батьків, інших учителів

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

А3. Інформаційно-цифрова компетентність

А33. Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі

Підтримує та позитивно ставиться до цифровізації закладу освіти; періодично використовує цифрові технології з метою підвищення мотивації учнів до навчання; використовує цифрові технології для створення планів уроків, добору цифрових дидактичних матеріалів; оцінювання навчальних досягнень учнів, перевірки домашніх завдань, проведення тестування з метою аналізу стану засвоєння навчального матеріалу учнями та узагальнення даних у цифровому середовищі; використовує цифрові інструменти оцінювання, що рекомендовані адміністрацією ЗЗСО або колегами

Сприяє створенню цифрового робочого місця вчителя та учнів, цифровізації освітнього простору класу; використовує безпечне цифрове середовище для організації освітнього процесу, отримання своєчасного зворотного зв'язку, організації групової взаємодії учнів;

- періодично використовує цифрові дидактичні матеріали, створені самостійно або іншими вчителями; надає учням посилання на корисні Інтернет ресурси;

- шукає шляхи вдосконалення процесу оцінювання у цифровому середовищі для своєчасного отримання зворотного зв'язку, аналізу та

Бере активну участь у процесах цифровізації закладу освіти, у розбудові цифрового освітнього середовища; активно використовує безпечне освітнє цифрове середовище для організації електронного, дистанційного, змішаного навчання; організації групової взаємодії, проектної і дослідницько-пошукової діяльності учнів, інших активних форм навчання у цифровому середовищі;

- впевнено використовує цифрові технології для оцінювання навчальних досягнень учнів; аналізує та узагальнює дані у цифровому середовищі про активність і

Бере активну участь у формуванні політики цифровізації закладу освіти; створенні безпечного цифрового освітнього середовища;

- впевнено працює на електронних освітніх платформах: самостійно створює власні електронні навчальні курси для організації дистанційного та змішаного навчання, організовує групову взаємодію учнів, впроваджує індивідуальне, диференційоване та адаптоване навчання у цифровому середовищі; навчає інших вчителів організації електронного навчання;

- критично аналізує

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

А3. Інформаційно-цифрова компетентність

узагальнення даних у цифровому форматі про ефективність освітньої діяльності учнів; намагається аналізувати доцільність цифрових інструментів оцінювання та обирати кращі із запропонованих

ефективність освітньої діяльності учнів; успішно реалізує стратегії формування оцінювання за допомогою цифрових сервісів; забезпечує конфіденційність персональних даних учнів

доцільність цифрових інструментів оцінювання, добирає кращі з них; систематично генерує, аналізує, інтерпретує та узагальнює дані у цифровому середовищі про результативність освітньої діяльності учнів, відповідно до їх особливостей та індивідуальних освітніх траєкторій; реалізує стратегії формування оцінювання знань та компетентностей учнів за допомогою цифрових сервісів

Б1. Психологічна компетентність

Б11. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів

Усвідомлює вплив вікових особливостей учнів на різні сфери їх розвитку, психічні процеси та використовує відповідні форми і методи роботи з учнями;

Використовує індивідуальний підхід у роботі з учнями, у тому числі з особливими освітніми потребами

Здійснює диференційоване навчання для забезпечення освітніх потреб учнів

Здійснює необхідні адаптації та модифікації в освітньому процесі у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Б1. Психологічна компетентність

- розпізнає індивідуальні особливості учнів (навчальні стилі, типи темпераменту, особливості розвитку тощо) та враховує їх під час планування та здійснення освітнього процесу

Б12. Здатність формувати позитивну самооцінку учнів

Використовує стратегії роботи, які сприяють розвитку позитивної самооцінки дітей, їхньої я-ідентичності

Визначає прояви завищеної чи заниженої самооцінки учнів з метою її коригування

Створює умови для формування позитивної самооцінки учнів, їхньої я-ідентичності

Надає рекомендації батькам, іншим вчителям щодо використання стратегій, які сприяють розвитку позитивної самооцінки учнів, їхньої я-ідентичності

Б13. Здатність формувати мотивацію та організувати пізнавальну діяльність учнів

Планує освітній процес (добір методів, навчальних матеріалів, навчальних завдань тощо) та здійснює його для розвитку пізнавальної діяльності учнів

Застосовує стратегії роботи, які сприяють розвитку пізнавальної діяльності учнів

Створює умови для розвитку пізнавальної діяльності учнів

Використовує розроблені та апробовані у власному педагогічному досвіді прийоми щодо розвитку мотивації та організації пізнавальної діяльності учнів

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Б1. Психологічна компетентність

Б14. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною

Підтримує взаємодію між учнями для сприяння їхньому соціальному розвитку, формуванню навичок взаємодопомоги та співпраці

Використовує різні стратегії роботи, які заохочують учнів до взаємодії між собою (створення спільних правил класу, кооперативне навчання тощо)

Пропонує учням форми діяльності, що допомагають їм розвивати навички активного слухання, розпізнавати свої емоції та емоції інших, виражати свої емоції

Демонструє дотримання демократичних цінностей у професійній діяльності, заохочуючи кожного учня виражати свою думку та брати участь у прийнятті рішень

Б2. Емоційно-етична компетентність

Б21. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами

Розрізняє та усвідомлює власні відчуття, почуття й емоції, виражає їх екологічно; управляє своїми емоціями, реакціями і діями, володіє навичками зосередження й утримування уваги, самоусвідомленості, співпереживання собі, саморегуляції, емпатійного слухання

Усвідомлює власні емоційні стани та стани інших людей, конструктивно реагує на стрес, використовує навички позитивного розв'язання конфліктних ситуацій; застосовує в освітньому процесі практики усвідомлення й розуміння емоцій інших людей; практики критичного мислення, що спрямовані на розуміння особистих потреб, бажань і цінностей самої людини та її оточення

Використовує методи, що сприяють засвоєнню поведінки та введенню в звичку реакцій, ставлень і навичок, які сприяють особистому, суспільному й громадському благополуччю: керування власною поведінкою на особистісному рівні, навички соціалізації, здатність розуміти інших на соціальному рівні

Володіє науковими знаннями із різних галузей біології, психології та нейробіології для розуміння природи емоцій, психологічних типів людей; допомагає іншим розрізняти власні емоції та керувати ними; спонукає колег обговорювати важливість емоційного інтелекту, його впливу на досягнення успіху учасників освітнього процесу

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Б2. Емоційно-етична компетентність

Б22. Здатність усвідомлено, конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу

Використовує активні форми і методи навчання, під час яких учні структуровано й послідовно спрямовують увагу на власні внутрішні переживання, поглиблене особисте розуміння та засвоєння навичок; демонструє власну відкритість до можливих помилок та спонукає до цього учнів

Використовує позитивні невербальні емоційні маркери (рухи тіла й жести, вираз обличчя, хода тощо), практики ненасильницької комунікації; використовує фасилітацію, заохочуючи учнів самостійно думати й ставити запитання

Взаємодіє з іншими, виявляючи емпатію, навички активного слухання; підтримує хороші стосунки з усіма учасниками освітнього процесу, вміє інтерпретувати реакції і почуття інших, запобігати конфліктам; використовує навчальні стратегії та методи, які передбачають активну участь учнів у процесі засвоєння матеріалу, на відміну від пасивного й статичного споживання

Організовує діалог та полілог з усіма учасниками освітнього процесу та представниками громади, враховуючи соціальну природу людини та спільні базові людські цінності.

- Застосовує основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав і свобод, а також відстоювання прав і свобод усіх учасників освітнього процесу.

- Розробляє та використовує практики активного навчання різних видів: колективне навчання (групові проєкти; обговорення, ініційовані учнями; спільні ігри тощо); творче вираження (мистецтво, музика, письменство, публічні дієства тощо); проєкти громадського залучення (сервісні

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Б1. Психологічна компетентність

проекти); та екологічне навчання (безпосередня взаємодія зі світом природи, захист довкілля тощо), надає консультації з формування емоційно-етичної компетентності

Б23. Здатність усвідомлювати і поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі

Поважає розмаїття думок і поглядів, приймає та поцінює інакшість

Взаємодіє з учнями та їх батьками на основі принципів прийняття, поваги, недискримінації;

- урахує в освітньому процесі підходи, визначені цілями сталого розвитку;
- розкриває потенціал учасників освітнього процесу для креативних колективних рішень щодо подолання проблем, які впливають на колектив закладу освіти, місцеву громаду, глобальну спільноту

Спілкується, урахує культурні й особистісні відмінності усіх учасників освітнього процесу, виявляючи розуміння та співпереживання;

- використовує методики, що формують в учнів усвідомлення важливості мирного співіснування людей, взаємозв'язку та взаємовпливу особистостей, локальних і глобальних систем

Використовує методики формування в учнів системного мислення, що спрямовані на розуміння чинників і обставин, які породжують проблеми; пошук рішень, що базуються на співпраці

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Б3. Компетентність педагогічного партнерства

Б31. Здатність до спілкування з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки учнів

Знає особливості спілкування з дорослими людьми та використовує їх у своїй діяльності

Використовує різні форми, засоби і стратегії комунікації з колегами та батьками з метою підтримки учнів в освітньому процесі, у тому числі в онлайн форматі

Використовує навички активного слухання та ненасильницької комунікації, а також практику критичного мислення, виявляючи емпатію та повагу до співрозмовників

Організовує і проводить обговорення, виявляючи навички фасилітації; використовує ефективні підходи до вирішення конфліктних ситуацій, виявляючи повагу до прав людини й суспільних цінностей

Б32. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства

Визначає та враховує запити і очікування батьків щодо навчання своїх дітей та особистої участі в освітньому процесі

Залучає батьків до участі в освітньому процесі, а також до прийняття рішень, що стосуються навчання, виховання і розвитку учнів

Надає консультативну та інформаційну підтримку батькам щодо навчання, виховання і розвитку їхніх дітей

Співпрацює з батьками як членами команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами

Б33. Здатність працювати в команді з профільними фахівцями, асистентами вчителя та/або дитини для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами

Знає основні ролі і завдання фахівців – членів команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами

Використовує різні форми, засоби і стратегії комунікації з членами команди психолого-педагогічного супроводу дитини з метою її підтримки в освітньому процесі, у тому числі в онлайн форматі

Використовує навички активного слухання та ненасильницької комунікації, а також практику критичного мислення, виявляючи емпатію та повагу до співрозмовників

Виявляє навички командної роботи: модерує групове обговорення, спільне прийняття рішень тощо

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

В1. Інклюзивна компетентність

В11. Здатність розбудувати інклюзивне освітнє середовище

Застосовує інформацію про складові інклюзивного навчання для забезпечення інклюзивного освітнього середовища

Аналізує та синтезує принципи і стратегії для забезпечення різних видів доступності освітнього середовища, розбудови інклюзивного освітнього середовища

Узагальнює й оцінює стратегії для забезпечення доступності освітнього середовища та розбудови інклюзивного освітнього середовища

Створює власні стратегії, надає рекомендації для забезпечення доступності та розбудови інклюзивного освітнього середовища

В12. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами

Володіє методами педагогічного спостереження для виявлення індивідуальних особливих потреб учнів

Організовує індивідуалізований освітній процес для учнів з особливими освітніми потребами;
● оцінює навчальні досягнення учнів з особливими освітніми потребами з урахуванням відповідних критеріїв та індивідуальної програми розвитку

Бере участь у розробленні індивідуальної програми розвитку (за потреби) та індивідуального навчального плану для учнів з особливими освітніми потребами

Застосовує власні педагогічні прийоми роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, розробляє завдання для їх оцінювання відповідно до критеріїв та програм індивідуального розвитку

Надає педагогічну підтримку учням з особливими освітніми потребами. Застосовує у роботі з учнями з особливими потребами принципи універсального дизайну та розумні пристосування

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

B13. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів

Використовує у роботі з учнями матеріали, пристрої та обладнання для задоволення їх індивідуальних потреб у навчанні, особистісному і фізичному розвитку

Проектує матеріали, добирає пристрої й обладнання з урахуванням індивідуальних особливостей та потреб кожного учня

Застосовує власно створені матеріали, обладнання, інші засоби навчання в освітньому середовищі з урахуванням індивідуальних потреб та здібностей кожного учня

B2. Здоров'язбережувальна компетентність

B21. Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу

Застосовує під час організації освітнього середовища правила безпеки життєдіяльності, санітарні правила та норми, протиепідемічні правила, засади раціональної організації праці та відпочинку

Використовує в освітньому просторі рекомендовані здоров'язбережувальні засоби та ресурси що пройшли попередню апробацію

Добирає і застосовує в освітньому просторі здоров'язбережувальні засоби та ресурси, що пройшли попередню апробацію

Адаптує та застосовує освітньому просторі доров'язбережувальні засоби та ресурси, що пройшли попередню апробацію

B22. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни

Володіє методиками профілактично-просвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни

Бере участь в освітніх профілактичних заходах з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни

Організовує у взаємодії з учнями та іншими учасниками освітнього процесу просвітницько-навчальні заходи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни

Планує та впроваджує профілактично-просвітницькі програми і проекти; налагоджує співпрацю з відповідними державними установами та громадськими організаціями щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників
(передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

В2. Здоров'язбережувальна компетентність

В23. Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного способів життя

Планує та здійснює освітній процес з урахуванням засад здорового та безпечного способів життя

Популяризує здоровий спосіб життя, формує стійкий інтерес та позитивну мотивацію учнів до особистої гігієни, фізичної активності й відпочинку, здорового харчування та профілактики негативних явищ

Володіє інноваційно-інтерактивними формами, методами опанування основами здорового способу життя (режим активної діяльності й відпочинку, здорового харчування, фізичної культури тощо)

Аналізує відповідність змісту освіти та методик навчання сучасним потребам дитини у збереженні та зміцненні здоров'я, захисті від небезпек, підвищенні рухової активності, безпечній комунікації,
● раціональній організації праці й відпочинку

Використовує різні форми, засоби і стратегії формування ЗСЖ, вироблення життєвих компетентностей для збереження фізичного і психічного здоров'я учнів (оптимальна фізична активність, раціональне харчування, режим навчання без перевантажень)

В24. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності

Дотримується у професійній діяльності санітарно гігієнічних вимог

Здійснює профілактичні заходи щодо власного здоров'язбереження

Застосовує прийоми збереження особистого фізичного і психічного здоров'я у професійній діяльності

Заохочує інших вчителів до застосування прийомів збереження особистого фізичного та психічного здоров'я під час професійної діяльності

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

В2.Здоров'язбережувальна компетентність

В25. Здатність надавати учням домедичну допомогу

Знає нормативно-правові основи надання домедичної допомоги
Знає алгоритм надання домедичної допомоги, добирає послідовність дій відповідно до ситуації
Розпізнає зовнішні ознаки погіршення самопочуття учнів, діє відповідно інструкції щодо надання домедичної допомоги
Надає домедичну допомогу учням у ситуаціях погіршення самопочуття, отримання травм та інших критичних ситуаціях у разі потреб
Володіє прийомами та навичками надання домедичної допомоги у різних ситуаціях

В26. Здатність до попередження і протидії булінгу, різним проявам насильства

Розпізнає своєчасно ознаки булінгу та вживає заходів щодо протидії булінгу відповідно до нормативних документів

Ефективно протидіє проявам булінгу, вживає заходів щодо його попередження в колективі учнів

Систематично працює над попередженням проявів травматизму, булінгу у колективі учнів; відповідально та ефективно діє у разі виявлення проявів булінгу

Застосовує власно створену методичну систему профілактики та протидії булінгу, апробовану в педагогічному досвіді

В3. Проєктувальна компетентність

В31. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів

Організовує освітнє середовище безпечно та з урахуванням індивідуальних особливостей та освітніх потреб учнів

Створює в навчальному приміщенні (на території закладу освіти) осередки навчання, виховання і розвитку учнів відповідно до їхніх індивідуальних потреб

Організовує динамічне освітнє середовище, сприятливе для кожного учня, у відповідності до різних видів активності на навчальних заняттях

Моделює освітнє середовище з урахуванням необхідності рівного доступу учнів до матеріалів, пристроїв, обладнання, рівної участі в освітньому процесі

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Г1. Прогностична компетентність

Г11. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу

Визначає цілі, завдання та очікувані результати навчального заняття, іншого освітнього заходу

Гнучко планує освітній процес, враховуючи зворотний зв'язок від учнів щодо засвоєння навчального матеріалу

Прогнозує різні варіанти розвитку навчального заняття та передбачає використання доцільних методик і технологій відповідно до навчальних ситуацій

Визначає шляхи запобігання можливим відхиленням від мети у процесі навчання учнів класу/окремого учня

Г12. Здатність планувати освітній процес

Планує хід навчального заняття, чітко розраховує для кожного його етапу необхідний час і забезпечує можливість зворотного зв'язку із учнями;

● аналізує навчальний матеріал, що має бути опанований учнями та передбачає труднощі, які можуть виникнути у них щодо цього засвоєння;

Аналізує помилки та труднощі учнів у навчанні з метою подальшого планування та коригування освітнього процесу;

● планує види діяльності на навчальному занятті, які сприяють розвитку життєвих навичок учнів, урахувавши різні способи сприймання ними навчального матеріалу

Розробляє навчальні програми на основі модельних навчальних програм (індивідуально та/або у складі творчих груп);

● удосконалює навчально-методичне забезпечення процесу вивчення навчального предмета (інтегрованого курсу)

Формулює цілі освітнього процесу на основі прогностичних методів;

● розробляє власні навчальні та методичні матеріали, надає іншим вчителям доступ до їх використання, а також рекомендації щодо їх застосування

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Г1. Прогностична компетентність

● планує освітній процес на основі освітньої програми закладу освіти і навчальних програм з предметів (інтегрованих курсів) з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, особливостей освітньої діяльності закладу освіти; моделює навчальні заняття на основі компетентнісного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого підходів

Г2. Організаційна компетентність

Г21. Здатність організувати процес навчання, виховання і розвитку учнів

Організовує та скеровує взаємодію учнів у ході навчального заняття відповідно до навчальних цілей і способів засвоєння матеріалу учнями;

Ефективно організовує освітній процес з метою підвищення якості навчання, заохочує учнів до співпраці та взаємодопомоги;

Розвиває в учнів здатність розуміти свою роль активного учасника освітнього процесу;

Використовує в освітньому процесі власні методичні напрацювання щодо організації навчальної діяльності учнів, поширює відповідний досвід серед вчителів;

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Г2. Організаційна компетентність

- використовує ефективні засоби для навчання, виховання і розвитку учнів у ході навчального заняття і позанавчальній діяльності;

- оптимально розподіляє час навчального заняття;

- застосовує прийоми організації індивідуальної, групової, колективної діяльності учнів

- забезпечує наступність і поступовий перехід між різними видами навчальної діяльності;

- розробляє та застосовує прийоми організації індивідуальної, групової, колективної діяльності учнів

- створює сприятливі умови навчання, виховання та розвитку осіб з особливими освітніми потребами;

- створює умови для співпраці та самоорганізації учнів у ході навчального заняття і позанавчальній діяльності

- надає рекомендації іншим вчителям та/або проводить їх навчання (майстер-класи тощо) щодо організації процесу навчання, виховання та розвитку учнів

Г22. Здатність організувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів

Організовує навчальні заняття різних типів, позаурочні й позашкільні заходи;

- застосовує різні форми навчально-пізнавальної діяльності учнів для забезпечення якості освітнього процесу;

- раціонально використовує навчальний час

Застосовує різні форми навчальної і пізнавальної діяльності учнів відповідно до її дидактичної мети та поставлених завдань, із врахуванням вікових й індивідуальних особливостей учнів; застосовує форми навчально-пізнавальної діяльності учнів, з урахуванням їхніх

Застосовує сучасні форми навчальної і пізнавальної діяльності учнів із врахуванням дидактичної мети, поставлених завдань, вікових й індивідуальних особливостей учнів; має власний досвід щодо застосування відповідних форм

Здійснює методичний супровід колег щодо застосування відповідних форм навчальної і пізнавальної діяльності учнів, відповідно до її дидактичної мети, завдань, вікових й індивідуальних особливостей учнів;

- консультує колег

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Г2. Організаційна компетентність

індивідуальних можливостей і потреб для забезпечення якості освітнього процесу;

- раціонально розподіляє навчальний час на всі види діяльності

навчально-пізнавальної діяльності учнів, з урахуванням їхніх індивідуальних можливостей і потреб для забезпечення якості освітнього процесу; раціонального розподілу часу на всі види діяльності

щодо застосування відповідних форм навчально-пізнавальної діяльності учнів, з урахуванням їхніх індивідуальних можливостей і потреб для забезпечення якості освітнього процесу, раціонального розподілу часу на різні види діяльності

Г3. Оцінювально-аналітична компетентність

Г31. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання учнів

Здійснює поточне і підсумкове оцінювання навчальних досягнень учнів за рекомендованими критеріями та інструментарієм; застосовує формувальне оцінювання для побудови індивідуальної освітньої траєкторії навчання та підтримки учнів в

Адаптує рекомендовані критерії до індивідуальних можливостей і потреб учнів, урізноманітнює інструментарій; адаптує рекомендовані форми та прийоми формувального оцінювання, розробляє критерії формувального оцінювання; адаптує та розробляє

Долучає учнів до розроблення критеріїв формувального оцінювання; урахує результати підсумкового і формувального оцінювання для визначення разом із учнями досяжних й ускладнених цілей; розробляє індивідуальні завдання для учнів з

Бере участь у розробленні критеріїв формувального оцінювання у творчій групі закладу освіти; допомагає колегам у адаптації рекомендованих критеріїв;

- застосовує власні методики індивідуалізації й диференціації освітньої діяльності учнів із

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Г2. Організаційна компетентність

освітньому процесі;
● добирає завдання з різних джерел для перевірки навчальних досягнень учнів відповідно до Державних стандартів, за потреби адаптує чи доповнює завдання

завдання для перевірки рівня сформованості компетентностей, набутих учнями за певний період навчального часу

урахуванням їхніх навчальних досягнень, інтересів та зон найближчого розвитку

урахуванням їхніх здібностей та наявного досвіду;
● поширює свій досвід серед колег; допомагає адаптувати і розробляти завдання для перевірки навчальних досягнень учнів

Г32. Здатність аналізувати результати навчання учнів

Використовує методи аналізу результатів навчання учнів з метою подальшого врахування у плануванні освітнього процесу

Конструктивно коментує результати виконаних учнями завдань; аналізує помилки і труднощі учнів з метою надання їм підтримки у навчанні

Аналізує вплив різноманітних підходів і стратегій оцінювання на процес навчання учнів

Вільно володіє методами педагогічної діагностики для допомоги учням у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії

Г33. Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів

Використовує методи, прийоми для розвитку в учнів здатності до самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання

Навчає учнів прийомам самоаналізу та аналізу результатів навчання для подальшого коригування способів і засобів досягнення поставленої спільно з учнями мети навчання

Застосовує інтерактивні методики і технології для здійснення самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів

Надає рекомендації іншим вчителям щодо застосування результативних методів і прийомів здійснення самооцінювання та взаємооцінювання учнями результатів їхнього навчання

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Д1. Інноваційна компетентність

Д11. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі

Визначає доцільність застосування різних методів наукового пізнання (спостереження; експеримент, збір та аналіз даних тощо) в освітньому процесі відповідно до змісту навчання

Добирає та застосовує методи наукового пізнання відповідно до пізнавальних інтересів і потреб учнів, володіє методами проектування та моделювання

Диференційовано та індивідуалізовано застосовує інноваційні форми, методи, прийоми, засоби навчання; визначає ефективність їх застосування в освітньому процесі для задоволення індивідуальних потреб учнів

Оцінює ефективність і доцільність застосування різних методів наукового пізнання

Д12. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності

Використовує (моделі) навчальних занять та інших освітніх заходів, які передбачають застосування інноваційних форм, методів, прийомів, засобів навчання; оцінює їхню результативність

Добирає та застосовує інноваційні форми, методи, прийоми, засоби навчання у педагогічній діяльності; оцінює їхню результативність

Диференційовано та індивідуалізовано застосовує інноваційні форми, методи, прийоми, засоби навчання; визначає ефективність їх застосування в освітньому процесі для задоволення індивідуальних потреб учнів

Застосовує особисто розроблені та/або адаптовані інноваційні форми, методи, прийоми, засоби навчання у власній педагогічній діяльності з урахуванням освітніх потреб учнів; оцінює їхню результативність

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників

(передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Д13. Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності

Аналізує різноманітні підходи до вирішення проблем; визначає їхні сильні й слабкі сторони, застосовує різні джерела для пошуку додаткової інформації

Визначає якість інформаційних джерел, збирає, систематизує та застосовує інформацію, що є важливою для вирішення проблеми

Визначає напрям розвитку подій, динаміку й ризики на основі поточних і майбутніх сильних, слабких сторін, можливостей та загроз

Застосовує нові ідеї для вирішення проблеми, надає допомогу іншим учителям у визначенні проблем та шляхів їх вирішення, підтримує ініціативність і творчість в усіх учасників освітнього процесу

Демонструє відкритість до ідей та рішень усіх учасників освітнього процесу, готовність розглядати пропозиції та апробувати нові підходи до розв'язання проблем і запобігання їм

Д2. Здатність до навчання впродовж життя

Д21. Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя

Визначає оперативні цілі підвищення фахової майстерності відповідно до власних професійних потреб

Визначає стратегічні й оперативні цілі підвищення фахової майстерності відповідно до власних професійних потреб

Визначає чіткі цілі власного професійного розвитку; використовує практики взаємонавчання для підвищення фахової майстерності

Визначає цілі власного професійного розвитку з урахуванням цілей і напрямів розвитку освітньої політики, бере активну участь у діяльності професійних спільнот

Планує власний професійний розвиток відповідно до визначених цілей

Обирає види, форми, програми та суб'єктів підвищення кваліфікації відповідно до власних професійних потреб

4.2. Професійні компетентності вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників

(передбачено, що учитель кожної категорії має володіти уміннями попередньої категорії)

Д22. Здатність взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо)

Використовує різні форми взаємодії з педагогом-наставником з метою адаптації до умов професійної діяльності та професійного розвитку

Застосовує різні форми взаємодії з педагогічними працівниками на засадах партнерства та підтримки; використовує можливість супервізії та інтервізії з метою професійного

Допомагає іншому(им) педагогічному(им) працівнику(ам) у виявленні професійних потреб,

- рекомендує ресурси для професійного розвитку,

- надає методичну допомогу щодо планування й організації освітнього процесу

Допомагає іншому(им) педагогічному(им) працівнику(ам) визначити шляхи його професійного розвитку та спланувати професійний розвиток відповідно до його(їх) професійних потреб,

- надає методичну допомогу щодо планування й організації освітнього процесу, набуття (вдосконалення) фахової майстерності, самооцінювання власної педагогічної діяльності

Д3. Рефлексивна компетентність

Д31. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначити індивідуальні професійні потреби

Аналізує та оцінює результати власної професійної діяльності з урахуванням результатів навчання учнів, моніторингових досліджень тощо

Аналізує та оцінює власний рівень професійної компетентності, його вплив на результати професійної діяльності

Відстежує динаміку та результати власної професійної діяльності відповідно до стратегічних та операційних цілей власного професійного розвитку, особливостей освітньої діяльності закладу освіти

Відстежує динаміку та результати власної професійної діяльності відповідно до стратегічних та операційних цілей власного професійного розвитку, особливостей освітньої діяльності закладу освіти

Визначає відповідність власних загальних і професійних компетентностей чинним вимогам, сильні та слабкі сторони власної педагогічної діяльності, потребу в розвитку власних компетентностей (з урахуванням освітніх інновацій, індивідуальних освітніх потреб учнів тощо)

ПОШИРЕНІ ЗАПИТАННЯ

Чому виникла потреба у створенні професійного стандарту вчителя?

Чимало економічно й соціально розвинених країн і тих, що динамічно розвиваються, зараз перебувають на шляху стандартизації професійної освіти й діяльності різних категорій педагогічних працівників і вчителів зокрема.

Численні дослідження: ЮНЕСКО, ОЕСР, TALIS показують, що ані розмір видатків на освіту, ані високі показники рівного доступу до освітніх послуг не мають такої чіткої кореляції з учнівською успішністю, як якість підготовки педагогів.

Чи в усіх країнах є професійні стандарти вчителя?

По-різному. У деяких країнах вони є. Як наприклад, у Великій Британії, Чехії, Австралії, США. У деяких країнах (Корея, Сінапур) є аналогічні документи, які конкретизують вимоги до професійних компетентностей вчителя. Вони можуть називатися по-різному – професійний профіль вчителя чи рамка професійних компетентностей. В інших країнах, як наприклад,

Норвегія, Фінляндія, Японія, імплементовані стандарти професійної підготовки вчителя саме з акцентом на кваліфікаційні характеристики випускників педагогічної програми, вимоги до їх атестації і систематичної сертифікації, які впливають на мотивацію вчителів.

Метою професійного стандарту є описати трудові функції та професійні компетентності, які ці функції містять?

Не тільки. Одне з основних завдань професійного стандарту вчителя – це дати змогу вчителю спланувати свою траєкторію розвитку й розуміння побудови професійної кар'єри на основі рефлексії своєї педагогічної діяльності.

Чому професійний стандарт вчителя затверджено Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства?

Професійні стандарти належать до сфери трудових відносин і мають значення для оплати праці, підготовки фахівців, а отже – для економічного і соціального розвитку. Розробниками професійних стандартів можуть

ПОШИРЕНІ ЗАПИТАННЯ

бути профільні міністерства, роботодавці та їхні об'єднання, наукові установи тощо. Проте затверджує професійні стандарти саме Міністерство розвитку економіки
За процес розроблення Професійного стандарту вчителя, його погодження з Національною академією педагогічних наук України та з Профспілкою працівників освіти і науки України відповідало Міністерство освіти і науки України.

Хто розробляв Професійний стандарт вчителя?

Проєкт професійного стандарту вчителя, що містив його структуру, підходи до визначення компетентностей і їх складових, був розроблений робочою групою в рамках проєкту «Професійний стандарт вчителя нового покоління і кращі НУШ технології: у взаємодії між академічними спільнотами університетів і вчителями-практиками», який реалізувався за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Цьому передували численні обговорення з вчителями, науковцями, представниками громадських організацій, зокрема завдяки фінському проєкту «Навчаємося разом».

Чи планується розроблення професійних стандартів інших педагогічних професій?

У 2021 році очікується розроблення професійного стандарту вихователя закладу дошкільної освіти, а також затвердження професійного стандарту керівника закладу загальної середньої освіти.

Яка структура професійного стандарту?

Професійний стандарт вчителя містить п'ять сфер діяльності (трудових функцій) учителя:

А - Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів),

Б – Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

В - Організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища

Г - Управління освітнім процесом

Д - Безперервний професійний розвиток

Кожна з цих трудових функцій охоплює по три професійні компетентності. Тож загалом їх є 15. Стандарт передбачає також п'ять наскрізних (загальних) компетентностей, які вчитель має

ПОШИРЕНІ ЗАПИТАННЯ

формувати у своїх учнів, а отже повинен володіти ними і сам.

Кожна професійна компетентність передбачає певні здатності, які представлені через відповідні знання й уміння.

Важливо, що професійний стандарт вчителя не є статичним документом, що лише містить перелік трудових функцій і компетентностей. У стандарті представлено континуум формування професійних компетентностей за 4-ма рівнями, які відповідають 4-ом кваліфікаційним категоріям – спеціаліст, спеціаліст II категорії, спеціаліст I категорії і спеціаліст вищої категорії.

Педагогічний працівник кожної наступної кваліфікаційної категорії має володіти компетентностями, описаними для попередніх кваліфікаційних категорій.

У чому полягає кодифікація стандарту?

Для чого вона потрібна?

Стандарт охоплює багато складових: трудові функції, компетентності, здатності, знання, уміння. Для того, щоб вони були впорядковані і легко було посилатися на обраний елемент стандарту в методичних посібниках, освітніх курсах чи будь

яких інших документах, що пов'язані із стандартом, запроваджено відповідний код. Наприклад, у **трудовій функції Б**. «Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу» є **компетентність Б2**. - «Емоційно-етична компетентність». Вона включає в себе **здатність Б 21**. «Усвідомлювати особисті відчуття й почуття, управляти власними емоційними станами», до якої належать **знання Б2131**. «Типи та інтенсивність емоцій, причини їх виникнення» і **уміння Б21У1**. «Усвідомлювати і конструктивно реагувати на прояви емоцій без осуду, скеровувати та підтримувати увагу в процесі педагогічної діяльності».

Така кодифікація стандарту зробить зручнішим пошук вчителем потрібних курсів професійного розвитку. Провайдери підвищення кваліфікації, пропонуючи курс, мають заявити його під певним кодом, що вказаний за певною компетентністю чи окремими її складовими у стандарті. Якщо вчитель вирішить покращити свій професійний рівень відповідно до конкретної компетентності, то зможе зорієнтуватися в тому, чия пропозиція з підвищення кваліфікації більше відповідає його потребам.

ПОШИРЕНІ ЗАПИТАННЯ

Як профстандарт вплине на систему підвищення кваліфікації вчителів?

Очевидно, що підвищення кваліфікації вчителів має відбуватися відповідно до професійного стандарту вчителя. Тобто, плануючи програми з підвищення кваліфікації, автори програм мають орієнтуватися на ті чи інші загальні і професійні компетентності, а також рівні формування цих компетентностей.

Починаючи з 2019 року, кожен суб`єкт надання послуг з підвищення кваліфікації має оприлюднити на сайті свою навчальну програму, де зазначити перелік загальних та фахових компетентностей, які будуть удосконалюватися чи набуватися слухачами (Постанова КМУ №800 від 21.08.2019). Компетентності, описані у професійному стандарті вчителя, мають стати ефективним орієнтиром для авторів навчальних програм.

З іншого боку, вчитель зможе обирати програми підвищення кваліфікації, які містять професійні компетентності, обрані вчителем у процесі свого професійного розвитку.

Яким чином професійний стандарт вчителя вплине на процеси атестації і сертифікації вчителів?

Очевидно, що процеси атестації і сертифікації вчителів також мають бути тісно пов`язані з професійним стандартом вчителя, оскільки описані професійні компетентності за рівнями їх формування можуть стати основою для розроблення відповідних критеріїв для оцінки професійної діяльності вчителя.

Комплекс інструментів для оцінювання діяльності вчителя, що може складатися із спостережень, вчительського портфоліо, інтерв`ю з вчителем тощо має збільшити об`єктивність оцінки і забезпечити спільне розуміння її критеріїв між усіма учасниками освітнього процесу.

Водночас важливо зазначити, що має пройти певний час (принаймні 3 роки) для того, щоб використовувати професійний стандарт у процесах атестації і сертифікації, оскільки вчителі мають пройти відповідне навчання, адже у стандарті зазначені компетентності, які, можливо, відсутні в існуючих навчальних програмах вчителів, як наприклад: здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів (оцінювально-аналітична

ПОШИРЕНІ ЗАПИТАННЯ

компетентність); здатність взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо) – інноваційна компетентність та ін.

Таке навчання мають пройти і ті, хто здійснює атестацію і сертифікацію вчителів.

Як вчитель може створити індивідуальну траєкторію професійного розвитку за допомогою професійного стандарту?

Для початку потрібно здійснити самооцінювання своєї професійної діяльності - ознайомитися з трудовими функціями і обрати ті, яким вчитель хотів би приділити більше уваги. Водночас можна ознайомитися з професійними компетентностями, які містить та чи інша трудова функція. Кожна професійна компетентність описана за етапами свого формування. Відповідно них вчитель може визначити свій рівень сформованості професійної компетентності та рівень, якого він/вона хоче досягнути. Наступний крок – спланувати заходи, які допоможуть досягнути бажаного рівня. Кодифікація професійних компетентностей має на меті полегшити вибір учителем тих курсів, які спрямовані на розвиток відповідних компетентностей. Адже суб`єкт підвищення

кваліфікації має зазначити очікувані результати навчання (компетентності), які також може прокодувати.

Чи достатньо одного професійного стандарту для здійснення самооцінки?

Для деяких учителів – так, достатньо. Деяким учителям допоможуть у цьому додаткові матеріали – опитувальники, анкети тощо, які допоможуть вчителю визначити власний рівень сформованості тих чи інших професійних компетентностей.

Де вчитель може отримати консультації з питань використання професійного стандарту?

Перш за все, у школі – такі консультації може надати заступник директора або більш досвідчені колеги. Якщо вчитель тільки почав свою трудову діяльність (є інтерном), він/вона може отримати підтримку від педагога-наставника. Також вчитель може отримати таку підтримку у Центрі професійного розвитку або в обласному Інституті післядипломної педагогічної освіти.

ПОШИРЕНІ ЗАПИТАННЯ

Що таке Центр професійного розвитку?

Центри професійного розвитку почали створюватися з вересня 2020 року як структури, метою яких є забезпечення підтримки у професійному розвитку педагогів. Центри професійного розвитку створюються у громадах відповідно до рішення засновників (місцевих адміністрацій).

Чи будуть оновлено освітні програми підготовки вчителів у закладах вищої освіти відповідно до Професійного стандарту вчителя?

Так, однією із цілей створення професійного стандарту вчителя була ціль привести у відповідність до нього програми підготовки та програми підвищення кваліфікації педагогів. Професійний стандарт вчителя має стати «дорожньою картою» підготовки майбутніх вчителів.

Чому стандарт по-різному описує загальні і професійні компетентності?

Професійний стандарт вчителя містить 5 загальних компетентностей: громадянську,

соціальну, культурну, лідерську та підприємницьку. Ці компетентності знайшли своє відображення у професійних компетентностях, які описані через здатності (знання і уміння) наскрізно.

Для чого вчителю потрібна лідерська і підприємницька компетентності?

Ці та інші загальні компетентності тісно пов'язані з ключовими компетентностями, зазначеними у Державних стандартах початкової і базової середньої освіти. Для того, щоб їх сформувати в учнів, вчитель сам має добре володіти ними. Оскільки ми хочемо бачити учнів як активних здобувачів знань, які володіють лідерськими якостями, самі вчителі мають мати добре сформовану лідерську компетентність – здатність до прийняття ефективних рішень, мотивування людей до досягнення спільної мети. Підприємницька компетентність передбачає здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості, що ми також очікуємо від учнів.

Чому немає виховної функції серед трудових функцій?

ПОШИРЕНІ ЗАПИТАННЯ

Єдність процесів навчання, виховання і розвитку учнів зумовила їх цілісне відображення у загальних і професійних компетентностях вчителя.

Чому вчитель має бути здатним до надання домедичної допомоги?

Відповідно до нового Закону України «Про повну загальну середню освіту», вчитель має володіти навичками з надання домедичної допомоги дітям (Стаття 22). Саме тому автори професійного стандарту вчителя зазначили здатність вчителя до надання домедичної допомоги в рамках здоров`язбережувальної компетентності.

Починаючи з 2020 року, вчителям пропонуються навчальні курси з цього питання, що ще раз підкреслює необхідність певного часу для того, щоб вчителі добре розуміли і володіли усіма компетентностями, зазначеними у професійному стандарті.

Чому інклюзивна компетентність зазначена лише в рамках трудової функції «Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища»?

Насправді інклюзивна компетентність наскрізно відображена у більшості трудових функцій, як наприклад «Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу», «Управління освітнім процесом», «Безперервний професійний розвиток» тощо, оскільки передбачає, що інклюзивність освіти означає її якість. Водночас автори виділили її як окрему компетентність в рамках трудової функції «Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища», наголосивши на важливості здатності до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами та здатності забезпечувати сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.